

Tannsylanderknøttsnegl *Truncatellina callicratis* (Scacchi, 1833)

Rødlistet art

faktaark

Dette er en helt nyoppdaget art i Norge. Første funn ble gjort på Langøya i Bamble i 2009, og ved ettersøk etter arten ble den også påvist på Sylterøya ved Brevik i Porsgrunn i 2010. Arten er knyttet til tørre kalkklipper. De norske funnstedene ligger omtrent 850 km fra nærmeste kjente lokalitet i utlandet, og den er ikke funnet i det øvrige Norden.

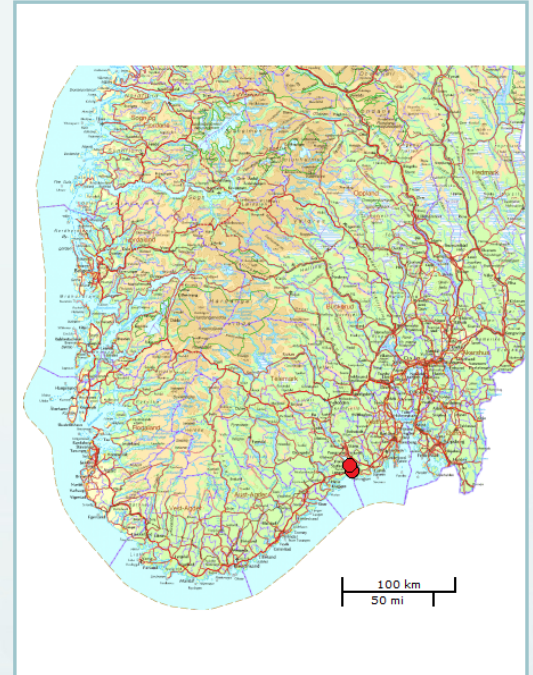
Status
Kategori kritisk truet (CR) på Norsk rødliste for arter 2010.

Kjennetegn

Tannsylanderknøttsnegl er en liten art, kun en snau millimeter bred og snaut 2 mm høy, og tilhører familien knøttsnegler, Vertiginidae. Huset består av mellom fem og seks vindinger, som alle ligger rett ovenpå hverandre og danner en nesten perfekt sylinder. Utenpå vindingene er det vanligvis tettsittende, små aksiale ribber. I munningen finnes vanligvis tre små tenner; dette skiller den fra den andre norske sylinderknøttsneglen (*T. cylindrica*, som aldri har tenner i munningen), og har også gitt opphav til det norske navnet på arten.

Utbredelse

Arten har sin hovedutbredelse i Middelhavsområdet, men med spredte funnsteder nordover i Europa og vestover i Asia (bl.a. Pakistan). Arten er påvist i flere europeiske og afrikanske land. I Norge er arten påvist på to steder i Telemark: i 2009 ble det funnet to tomme skall på Langøya utenfor Langesund i Bamble, og i 2010 ble totalt 25 individer, hvorav sju levende, funnet på Sylterøya ved Brevik i Porsgrunn. Disse lokalitetene ligger ca. 5,8 km fra hverandre, og ettersom begge ligger på øyer, den ene uten fastlandsforbindelse, kan det ikke være kontinuerlig utbredelse i området. Nærmeste funnsteder i forhold til lokalitetene i Bamble og Porsgrunn er i Tyskland, Belgia og Sør-England, i størrelsesorden 850 km unna. Populasjonene i England er kjent for å ha svakt utviklede tenner i munningen, og siden de norske dyrene har ganske velutviklede tenner, er det lite trolig at England er en direkte kilde for spredning til Norge.

Kjent utbredelse av tannsylanderknøttsnegl i Norge pr. 2010.

Biologi

Arten er knyttet til svært tørre og kalkrike lokaliteter, både gressdominerte og mer åpne skråninger. Både på Langøya og på Sylterøya ble den funnet på tørre kalkklipper nær sjøen. På Langøya er det en del vegetasjon, særlig i sprekker og forsengkninger, men også en del nakent berg og erosjonsgrus. En del busker og kratt finnes, samt noen småtrær, og sannsynligvis er området i gjengroing etter opphørt beite. På Sylterøya ble arten funnet på toppen av en ca. 15 m høy, stupbratt klippe, i et smalt belte mellom stupet og en hekk. Det er her mye nokså nakent berg, men med noe vegetasjon, bl.a. bergknapparter, i sprekker og på flatere partier.

Bestandsstatus

På Langøya ble det kun funnet to tomme skall etter dyr som har vært døde en tid. Skall i slike tørre områder kan potensielt ligge flere tiår før de går til grunne, og det er derfor ikke helt sikkert at arten fremdeles har en bestand i området. Fra lokaliteten på Sylterøya ble det

Fra lokaliteten på Sylterøya ved Brevik. Her ble det funnet flere levende tannsylanderknøttsnegler i 2010.

imidlertid påvist levende snegler (én voksen og seks unge dyr), og man kan derfor fastslå at arten har minst én nålevende populasjon her til lands. Av de 18 tomme skallene som ble funnet på Sylterøya var fire av utvokste dyr. På begge lokalitetene ble dyrene funnet i jord- og strøprøver som ble tatt med til lab og tørket. Denne metoden gir antakelig en større sannsynlighet for å finne døde enn levende dyr, og forholdet mellom tomme skall og levende dyr på lokaliteten er antakelig misvisende. Det er således grunn til å tro at populasjonen på Sylterøya er levedyktig, og det gir også en ganske stor sannsynlighet for at det fremdeles finnes levende dyr på Langøya. Det er også flere potensielle levesteder i nærområdet. Tre lokaliteter i Nustad og Steinvika naturreservater i Bamble ble undersøkt i 2010, men arten ble ikke påvist der. Uansett må dette være en meget sjelden art i Norge, på en utpost langt fra de nærmeste kjente lokalitetene i utlandet. Siden det også er grunn til å tro at lokalitetene er utsatt for påvirkninger, både i

form av gjengroing og i noen grad av slitasje fra besøkende (Langøya) og (luft)forurensing (Sylterøya), er arten rødlistet som kritisk truet i Norsk rødliste for arter 2010. I nærområdet til funnstedet på Langøya finnes en stor bestand av den fremmede arten brunskogsnegl *Arion vulgaris*, men i tørt vær er nok denne i liten grad ute på de tørre kalkklippene. I fuktig vær, derimot, invaderer den sannsynligvis også området hvor tannsylanderknøttsneglen ble påvist. Bestanden av brunskogsnegl er så stor at den utvilsomt har innvirkning på stedegen flora og fauna, men det er uvisst i hvilken grad den påvirker tannsylanderknøttsneglen spesielt. På Sylterøya ble denne arten ikke påvist, men det var også svært tørt da lokaliteten ble undersøkt, og erfaringer fra andre deler av Grenland tilsier at den også finnes her.

Referanser

Tornholm P.E. 2010. Ny snegleart funnet. – Varden 04.X.2010 135 (229): 4.

Alexander K. 2004. Fieldmeeting for British whorl snail *Truncatellina callicratis*. Branscombe area, south-east Devon, 22 May 2004 – http://www.conchsoc.org/pages/MW_7p5-6.pdf

Lenker

<http://www.biofokus.no/Nyhetsider/2010/0205.htm>

http://www.conchsoc.org/pages/MW_7p5-6.pdf